Grup Hypatia de Debat

La teva veu compta, la teva opinió importa.

Som conscients de la nostra consciència?

El misteri entre la ment i l'ésser

UNA DISTINCIÓ NECESSÀRIA

En castellà, les paraules conciencia i consciencia, tot i tenir significats molt propers, permeten distingir alguns matisos i usos diferents.

En català, en canvi, només tenim una paraula: consciència, que s'utilitza en tots dos sentits.

Per tal d'entendre'ns millor al llarg d'aquesta presentació, establirem tres conceptes diferenciats i els definirem per aclarir a què ens referim en cada moment.

ACLARACIÓ IMPORTANT

Sovint fem servir la paraula consciència per expressar idees diferents: estar conscient, ser conscient d'alguna cosa, prendre consciència o tenir consciència.
Però, tot i que fem servir la mateixa paraula, no sempre ens referim al mateix concepte.
Per això, abans de continuar, distingirem tres nivells de consciència que ens ajudaran a entendre millor les diferents dimensions que explorarem.

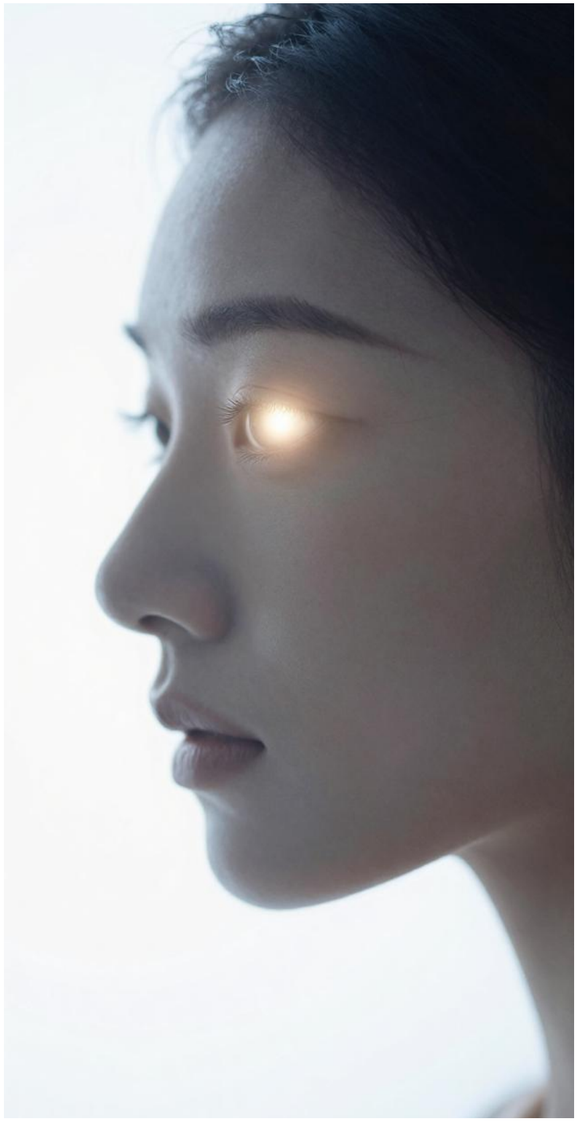

1

CONSCIÈNCIA

La capacitat d’adonar-nos del que passa al nostre voltant i del que fem, pensem i sentim. És experiència i percepció immediata, sense exigir encara una reflexió sobre el jo.

2

AUTOCONSCIÈNCIA

La capacitat de reconèixer-nos a nosaltres mateixos i reflexionar sobre qui som. Es el reconeixement del propi jo i la reflexió sobre elque fem. Permet observar els propis pensaments i pasar-los pel filtre de l’ètica i la moral

3 CONSCIÈNCIA SUPERIOR

La hipòtesi es que podria existir una consciència en una dimensió més profunda i elevada, no necessàriament reduïda ni a la ment ni al cos.
(És una hipòtesi oberta, no un fet científic demostrat.)
Aquesta seria la que el Dr. Manuel Sans Segarra anomena «supraconsciència», o el que en els àmbits espirituals s'anomena «ànima».

Sòcrates i «coneix-te a tu mateix»

La màxima socràtica «coneix-te a tu mateix» situa **l'autoconsciència** a reconèixer-nos i reflexionar sobre qui som.
La consciència quotidiana ens aporta experiència;
I el tercer nivell, la **Consciència superior**, només hi apareix com una pregunta oberta.

Plató, ànima i coneixement

Per a Plató, l'ànima és immortal i no es redueix al cos.
Considerava que l'ésser humà pot anar més enllà de les aparences i assolir un coneixement més profund de la realitat mitjançant la raó.
A La República, l'al·legoria de la caverna simbolitza aquest procés: passar de la ignorància al coneixement de la veritat.

Aristòtil, ànima i cos

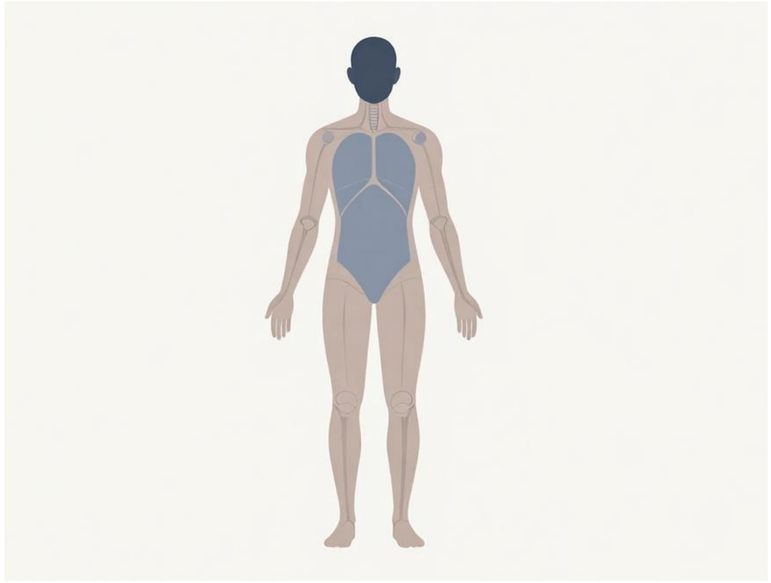

Aristòtil entén l'ésser humà com una unitat de cos i ànima, en què el pensament i el coneixement són facultats pròpies de la vida humana.

A diferència de Plató, Aristòtil no defensa clarament que l'ànima individual sigui immortal.
La seva concepció s'allunya de la idea d'una consciència independent del cos.

Descartes i «penso, doncs existeixo»

El «penso, doncs existeixo» de Descartes converteix l'autoconsciència reflexiva en la certesa de reconèixer el propi pensar. Això obre també la pregunta a la possibilitat d'una dimensió de la consciència que no sigui reduïble al cos.

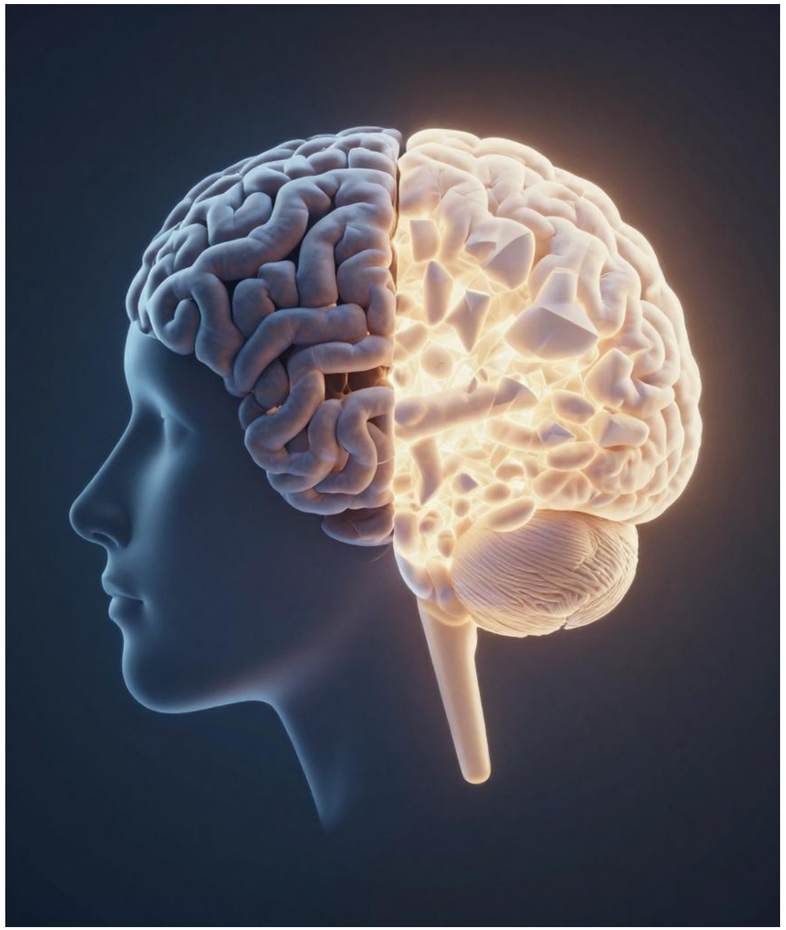

Kant i límits del coneixement

Kant sosté que percebem la realitat mitjançant estructures mentals.
La consciència organitza l'experiència i l'autoconsciència acompanya el pensament;
Recorda que qualsevol consciència superior continua sent una hipòtesi, no un coneixement establert.

Seguirem explorant la **CONSCIÈNCIA** i la **AUTOCONSCIÈNCIA** que son les que s'han pogut investigar i deixarem per mès endevant la **CONSCIÈNCIA SUPERIOR**

Psicologia: de la introspecció a l'experiment

La psicologia va començar amb la introspecció, és a dir, l'observació de l'experiència pròpia.

Avui diferencia la consciència de la percepció i la experiència de l'autoconsciència de la reflexió sobre els processos mentals.

Mentre que la consciència superior no és una categoria empírica consensuada.

Atenció front a consciència

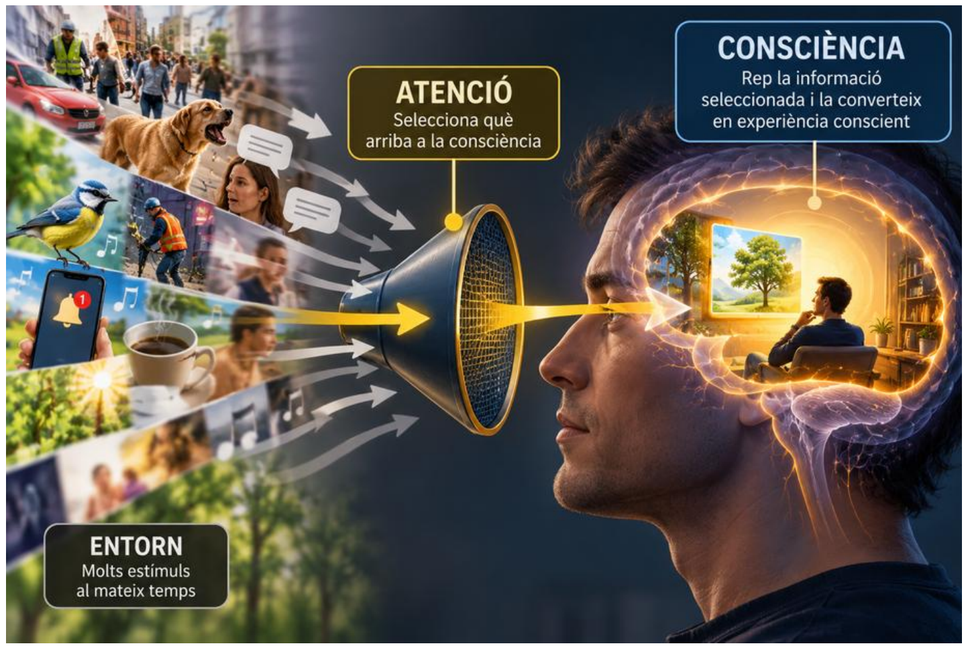

L'atenció i la consciència sovint es confonen, però no són el mateix. L'atenció actua com un filtre o focus que selecciona quina informació arriba a la consciència. Comprendre aquesta distinció és clau per entendre com percebem i processem el món que ens envolta.

Biaixos i il·lusions d'autoconeixement

La nostra percepció interna no és tan fiable com creiem.
Els biaixos cognitius distorsionen la manera com ens veiem a nosaltres mateixos i interpretem les nostres pròpies experiències. Efectes com el **biaix de confirmació, la il·lusió de transparència o l'excés de confiança** ens mostren que la **autoconsciència** és parcial i subjecta a errors sistemàtics. Reconèixer aquestes limitacions és el primer pas cap a un autoconeixement més honest.

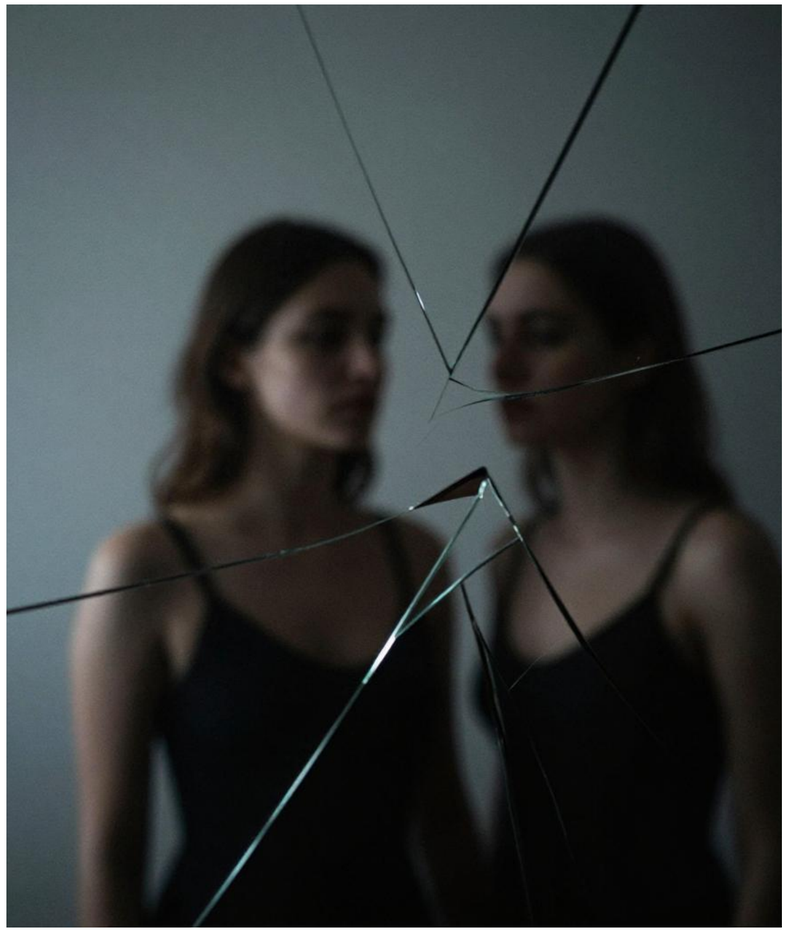

Biaix de confirmació

És la tendència a buscar, interpretar i recordar la informació que confirma allò que ja creiem, mentre restem importància a les dades que ho contradiuen.

En síntesi: no sempre busquem saber si tenim raó; sovint busquem motius per continuar creient que en tenim.

Il·lusió de transparència

És la tendència a sobreestimar fins a quin punt els altres poden percebre els nostres pensaments, emocions o intencions. Exemple: una persona ha de parlar en públic i està molt nerviosa. Creu que tothom ho nota, quan en realitat el públic potser gairebé no se n'adona.

Biaix de l'excés de confiança:

Es la tendència a sobrevalorar els nostres coneixements, capacitats o encerts, i a creure que tenim més raó o seguretat de la que les proves justifiquen. En resum: confondre estar convençut d'una cosa amb tenir raó.

Emergentisme i materialisme

- El materialisme sosté que la consciència és un fenomen físic o que es pot explicar en termes físics.
- L'emergentisme subratlla que la consciència podria tenir propietats noves que apareixen quan les neurones interactuen de manera complexa i que no es poden explicar simplement estudiant cada neurona per separat.

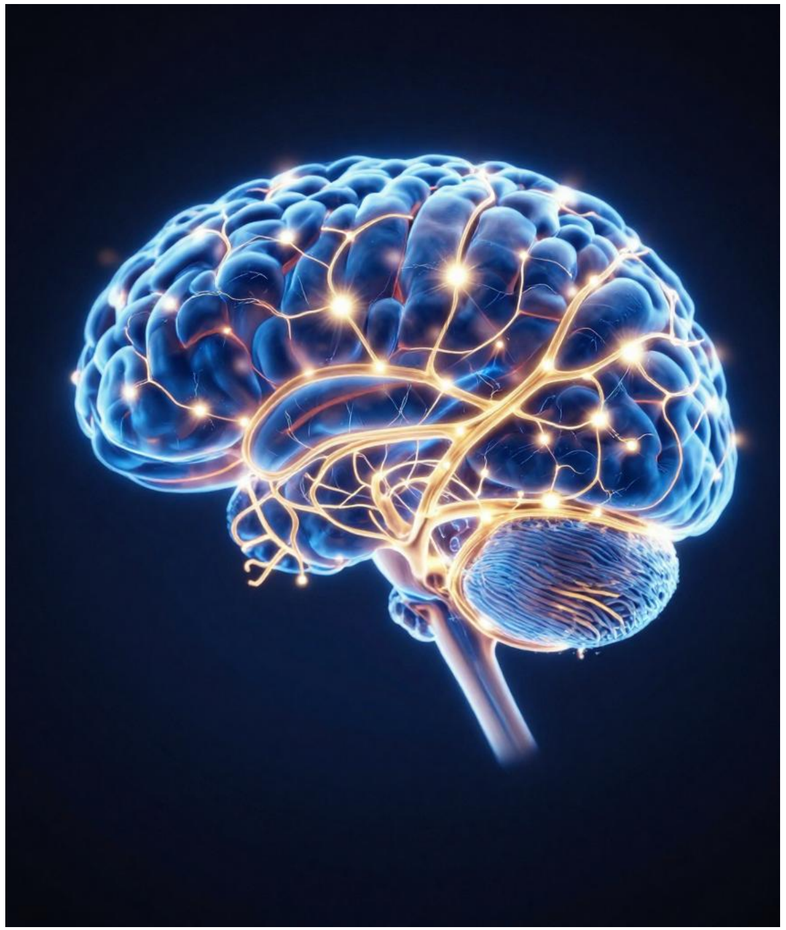

Neurociència

La neurociència ha demostrat una dependència molt estreta entre la consciència, l'autoconsciència i el funcionament cerebral, però no ha demostrat de manera definitiva que tota experiència conscient sigui exclusivament produïda pel cervell.
No hi ha una explicació acceptada de per què aquests processos físics van acompanyats d'una experiència subjectiva.
Això és el que la filosofia anomena el problema difícil de la consciència

Ara incorporarem al joc la caixa de la consciencia superior

LA GRAN PREGUNTA

La gran pregunta avui és:
¿La consciència i l'autoconsciència són tot el que existeix i són només productes de l'activitat cerebral?
O bé, per damunt d'aquestes dues dimensions, existeix una consciència superior, independent del cervell, que constitueix una forma d'energia essencial i immortal?

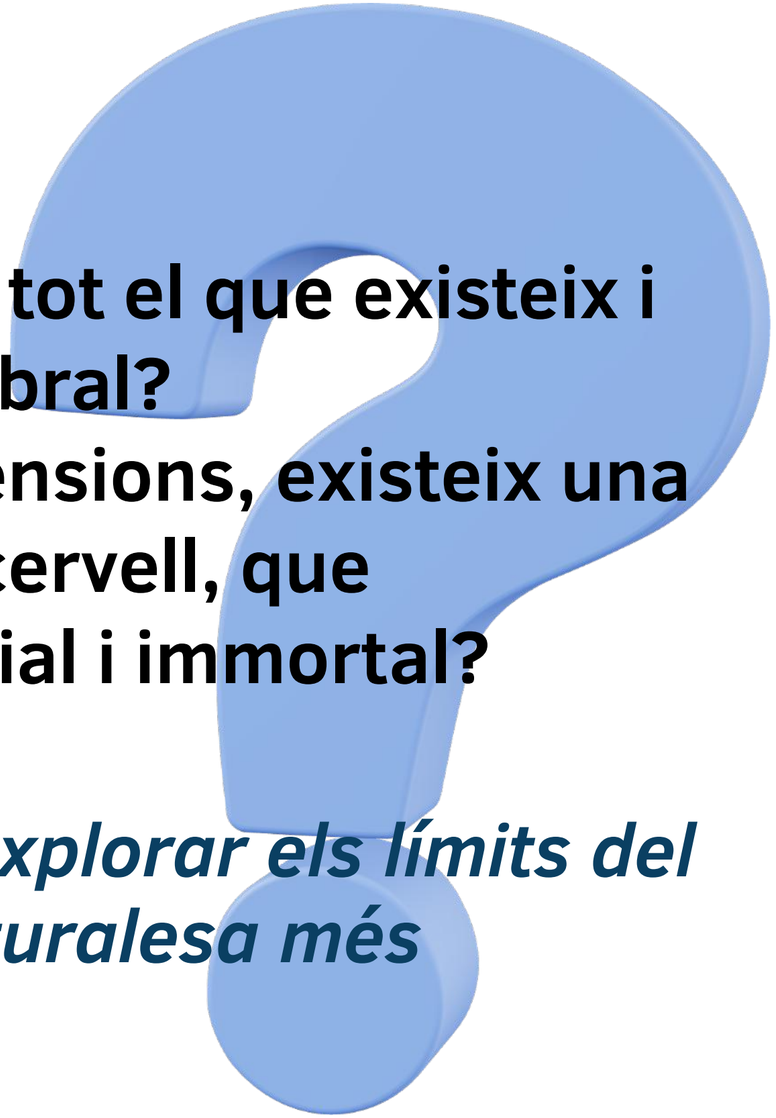

Una qüestió oberta que ens convida a explorar els límits del coneixement i a reflexionar sobre la naturalesa més profunda de la nostra existència.

Edgar Dean Mitchell (1930-2016) va ser un astronauta nord-americà de la NASA, enginyer aeronàutic i investigador interessat en la consciència humana.
Va passar a la història com el sisè home que va caminar sobre la Lluna, durant la missió Apollo 14, el febrer de 1971.

Edgar Mitchell va ser un astronauta que, després de viure una experiència transformadora a l'espai, va dedicar bona part de la seva vida a explorar una pregunta : l**a consciència és només un producte del cervell o forma part d'una realitat més àmplia?**

Institut de Ciències Noètiques "IONS"

El IONS (Institute of Noetic Sciences, és una organització de recerca fundada el 1973 per l'astronauta Edgar Mitchell, després de la seva experiència còsmica
La seva finalitat és investigar la consciència humana, les experiències subjectives i determinats fenòmens que es consideran poc estudiats per la ciència convencional.

Què investiga?

- La consciència humana i les experiències subjectives.
- La meditació i els canvis en el benestar.
- La intuïció i les capacitats humanes.
- La interacció ment-matèria, les experiències extrasensorials i la possible supervivència de la consciència després de la mort.

És una institució científica reconeguda?

- És una organització de recerca sense ànim de lucre que publica estudis i promou experiments. Tanmateix, no totes les seves línies de recerca tenen el mateix grau de suport científic.
- Alguns estudis sobre meditació i benestar s'emmarquen en camps establerts, mentre que les afirmacions sobre telepatia, fenòmens psíquics o supervivència de la consciència són controvertides i no es consideren demostrades científicament.

La consciència com a possible realitat fonamental

L'IONS defensa com a hipòtesi de treball que la consciència podria ser fonamental i no limitar-se a ser un producte del cervell.
També investiga experiències místiques, intuïtives i altres experiències subjectives.

Les ECM (experiències properas a la mort)

Resum i Estat Actual de la Qüestió

No hi ha un consens científic dogmàtic:
Per a la neurociència mecanicista tradicional, les ECM són encara una reacció complexa del cervell davant la mort imminent.
Pero constitueixen l'anomalia més gran del paradigma actual.
Per als investigadors que han estudiat milers de casos prospectius, les ECM (i especialment les percepcions verídiques comprovades) suposen una evidència empírica molt difícil de refutar de que el cervell no és la font primària de la consciència, sinó només el seu vehicle físic.

El problema ment-cos

Un dels reptes filosòfics més profunds és explicar la relació entre allò físic i allò mental.
Com pot sorgir l'experiència subjectiva d'un cervell material?
Aquest problema ha ocupat filòsofs i científics durant segles i continua obert en els debats contemporanis.

La dificultat central rau en conciliar dos àmbits aparentment incompatibles: el món físic, mesurable i objectiu, i l'experiència mental, subjectiva i interna. Com pot allò material generar allò immaterial?

Meta-cognició

La metacognició és la capacitat de pensar sobre el propi pensament: una forma d'autoconsciència que permet supervisar i regular els processos mentals.
La consciència descriu l'experiència; la hipòtesi de consciència superior va més enllà del que aquests estudis poden establir.

Pregunta ètica

Qui pot ser conscient?

Animals i pacients no comunicatius

Alguns animals mostren signes d'autoconsciència i experiència subjectiva. Els pacients en estats vegetatius o de mínima consciència plantegen dilemes ètics sobre el reconeixement i la protecció de la seva experiència interna.

Intel·ligències artificials i reptes actuals

Pot una IA ser conscient? Els sistemes computacionals avançats generen debat sobre si el processament d'informació pot originar experiència subjectiva, amb implicacions ètiques i jurídiques de gran abast.

Ciència, filosofia i humilitat

La consciència desafia ciència i filosofia. La ciència pot estudiar experiència, correlats cerebrals i autoconsciència; la filosofia analitza els conceptes i les implicacions; la consciència superior continua oberta com a hipòtesi, sense consens empíric.

Consciència com a dimensió fonamental

Algunes perspectives proposen que la consciència podria ser una dimensió fonamental de la realitat.
Aquesta idea pot dialogar amb la hipòtesi de consciència superior, però cal distingir entre investigació, interpretació filosòfica i evidència establerta.

Conclusió

Al llarg d'aquesta presentació hem seguit tres nivells: **consciència,** com a experiència del món i dels estats propis; **autoconsciència,** com a autoreconeixement i reflexió; i **consciència superior**, com a hipòtesi d'una dimensió més profunda.
La ciència explica millor els correlats i processos observables; la filosofia interpreta el problema; el tercer nivell continua obert.

Som realment conscients de la nostra consciència?

F I

Grup Hypatia de Debat

La teva veu compta, la teva opinió importa.